

Uddannelse i Danmark

Studererhuen giver ingen jobgaranti

Uddannelse er et utroligt vigtigt parameter for, hvordan man klarer sig i livet. Analysen viser, at de unge der afslutter en gymnasial uddannelse, men som ikke kommer videre i uddannelsessystemet, har lavere beskæftigelseschance end faglærte og personer med en videregående uddannelse. De studenter, der ikke læser videre, har ligeledes en lavere indkomst og større risiko for at leve af offentlig forsørgelse end de studenter, der tager en videregående uddannelse.

af Forskningschef **Mikkel Baadsgaard**

25. juni 2011

Analysens hovedkonklusioner

- Studenter, der ikke tager en videregående uddannelse, har lavere beskæftigelseschancer end faglærte og personer med en videregående uddannelse. Det gælder navnlig for studenter med en almen gymnasial uddannelse.
- Sammenlignet med 30-34-årige med en videregående uddannelse har personer, der alene har en gymnasial uddannelse lavere indkomster og større risiko for at leve af offentlig forsørgelse.
- Næsten halvdelen de 30-34-årige, der alene har en almen gymnasial uddannelse, har været indskrevet på en videregående uddannelse, men har afbrudt forløbet. Blandt de 30-34-årige med en erhvervsgymnasial uddannelse har 29 pct. været indskrevet på en videregående uddannelse.
- Tidligere analyser fra AE viser, at det altid kan betale sig at tage en uddannelse. Når man måler på alt fra arbejdsmarkedstilknytning til helbred viser det sig, at uddannelse er den sikreste vej til et godt stabilt voksen- og arbejdsliv.

Kontakt

Forskningschef
Mikkel Baadsgaard
Tlf. 33 55 77 27
Mobil 25 48 72 25
mb@ae.dk

Kommunikationsmedarbejder
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

Studerterhuen giver ingen jobgaranti

Fastholdes den nuværende uddannelsesadfærd i uddannelsessystemet er der udsigt til, at der kommer 115.000 flere personer med en videregående uddannelse i arbejdsstyrken fra 2010 til 2020.

Denne stigning afspejler, at de unge generationer, der kommer ind på arbejdsmarkedet har et højere uddannelsesniveau end de ældre generationer, der forlader arbejdsmarkedet.

Stigningen i arbejdsudbuddet blandt personer med videregående uddannelser er imidlertid langt fra tilstrækkelig til at imødekomme den stigende efterspørgsel efter personer med en videregående uddannelse.

Den seneste fremskrivning af ubalancerne på arbejdsmarkedet foretaget af AE viser således, at der vil mangle godt 150.000 personer med en videregående uddannelse, hvis uddannelsesløftet i de enkelte erhverv fortsætter i samme tempo, som i de foregående ca. 15 år.

Derimod vil der være et overudbud af personer uden en erhvervskompetencegivende uddannelse - dvs. ufaglærte og personer med en gymnasial uddannelse. Denne fremskrivning peger således på, at personer uden en erhvervskompetencegivende uddannelse kan få det svært på fremtidens arbejdsmarked - både ufaglærte og personer med alene en gymnasial uddannelse.

Tabel 1. Arbejdskraftsmangel og -overskud 2010-2020

	Arbejdsstyrke 2020	Mangel (-)/ Overskud (+) (B+C-A)	Efterspørgsels- bestemt Beskæftigelse (A)	Ændret uddan- nelsestæthed (B)	Normalisering af ledigheden (C)
	1.000 personer		Ændring i 1.000 personer		
Ufaglærte	645	104	-213	-122	13
Gymnasiale	349	79	-2	80	-3
Faglærte	932	-30	9	-45	24
Videregående	982	-152	278	115	10
---KVU	169	-50	57	3	3
---MVU	498	-81	124	37	5
---LVU	315	-21	97	75	2
I alt	2.909	0	71	29	43

Anm.: Den uddannelsesfordelte fremskrivning af efterspørgselen efter arbejdskraft er forbundet med stor usikkerhed, og den præcise størrelse af ubalancerne skal derfor fortolke med forsigtighed.

Kilde: Økonomiske Tendenser 2011, AE

I analysen gives en karakteristik af de unge, der afslutter en gymnasial uddannelse, men som ikke kommer videre i uddannelsessystemet.

I boks 1 er metoden bag analysen uddybet.

Boks 1. Metoden bag analysen

I analysen gives en registerbaseret karakteristik af de unge, der afslutter en gymnasial uddannelse, men som ikke kommer videre i uddannelsessystemet. Der tages i analysen udgangspunkt i de 30-34-årige som har en gymnasial uddannelse som højeste fuldførte uddannelse.

I 2009 var der 27.400 30-34-årige, der havde en gymnasial uddannelse, som ikke har afsluttet en uddannelse på et højere niveau. Det svarer til omkring 7½ pct. af det samlede antal 30-34-årige. Det fremgår af tabel B1.

Ud af denne gruppe er 7.100 imidlertid i gang med en uddannelse. Det er valgt, at studerende ikke medtages, da det må formodes at en del af dem efterfølgende vil opnå en videregående uddannelse.

Tabel B1. Højeste fuldførte uddannelse blandt 30-34-årige primo 2009

	Grundskole	Almengymnasial	Erhvervsgymnasial	Faglært	Videregående	Uoplyst	I alt
Studerende	5.399	5.788	1.349	8.178	13.945	1.636	36.295
Ikke-studerende	54.273	13.040	7.252	112.716	122.501	16.002	325.784
I alt	59.672	18.828	8.601	120.894	136.446	17.638	362.079

Anm: Studerende er personer der har været i gang med en uddannelse pr. 1. oktober 2007 og/eller 1. oktober 2008.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

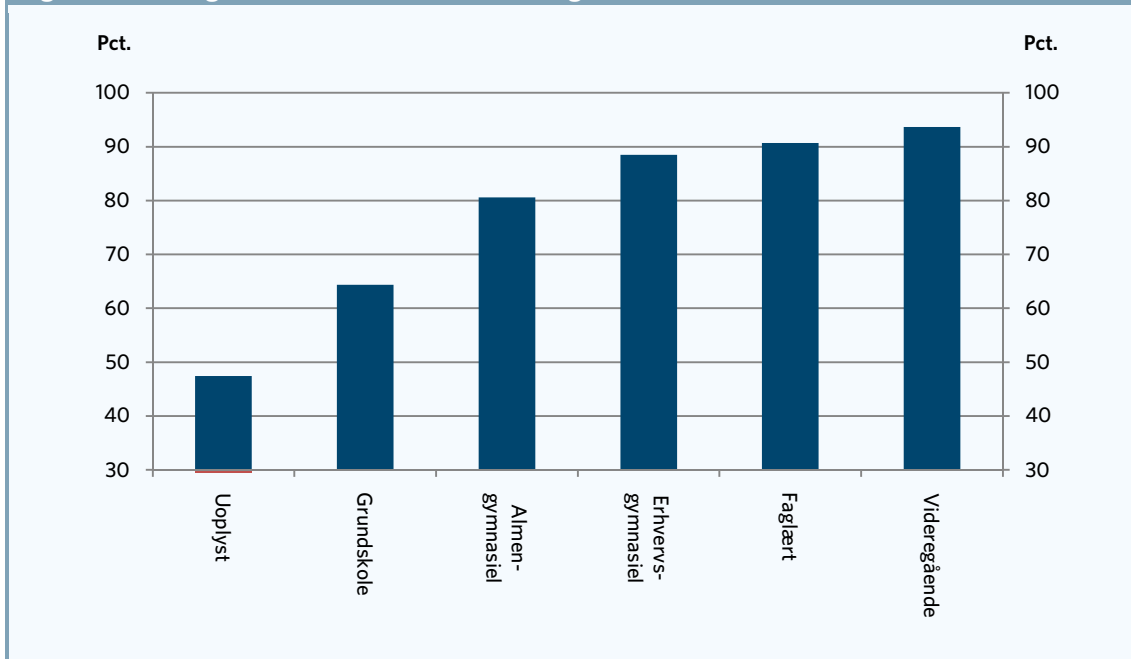
De bagvedliggende tal viser, at omkring 10 pct. af de 30-34-årig, der står registreret med en almen gymnasial uddannelse er indvandrere, der har fået registreret deres medbragte uddannelse fra hjemlandet. Disse personer har en helt anden sammensætning end danskfødte studenter og det er derfor valgt at afgrænse analysen til danskfødte - dvs. personer med dansk oprindelse eller efterkommere. Denne afgrænsning reducerer antallet af ikke-studerende 30-34-årige med en gymnasial uddannelse fra 20.300 til 17.000, og det er som udgangspunkt denne personkreds der indgår i analysen.

Uddannelse har store effekter på arbejdsmarkedstilknytning

Der er en tydelig sammenhæng mellem opnået uddannelsesniveau og beskæftigelsesfrekvensen. Det gælder også når man ser på de 30-34-årige, der ikke (længere) er under uddannelse. Blandt de unge der ikke har taget en uddannelse efter folkeskolen/grundskolen, er kun 64 pct. i beskæftigelse, mens den tilsvarende andel blandt 30-34-årige, der har taget en videregående uddannelse, er 94 pct. Det fremgår af figur 1.

Beskæftigelsesfrekvensen blandt de unge, der ikke er kommet videre i uddannelsessystemet efter studentereksamen, er lidt lavere end blandt de unge, der tager en erhvervskompetencegivende uddannelse (faglært eller videregående uddannelse). Det gælder navnlig for studenter med en almen gymnasial uddannelse. For denne gruppe er beskæftigelsesfrekvensen 81 pct. blandt 30-34-årige, mens de tilsvarende beskæftigelsesandele blandt faglærte og personer med videregående uddannelser er henholdsvis 91 og 94 pct.

Unge med en erhvervsgymnasial uddannelse har ligeledes en lidt lavere beskæftigelsesfrekvens end 30-34-årige med enten en faglært eller videregående uddannelse - men forskellen er ikke så stor som for unge med en almen gymnasial uddannelse.

Figur 1. Beskæftigelsesfrekvens blandt 30-34-årige der ikke er under uddannelse

Anm: Kun danskfødte er medtaget (personer med dansk oprindelse og efterkommere).
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik registre.

Den forholdsvis lave beskæftigelsesfrekvens blandt de 30-34-årige med en almen-gymnasial uddannelse dækker blandt andet over, at denne gruppe har større ledighedsrisiko og større risiko for at modtage kontanthjælp eller førtidspension. Blandt de unge med en almen-gymnasial uddannelse er f.eks. 2,5 pct. ikke arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere mens 3,3 pct. modtager førtidspension. Derimod er det stort set ingen af de 30-34-årige med en videregående uddannelse, der er på kontanthjælp eller modtager førtidspension, jf. tabel 2. Derudover er der blandt de unge med en almen-gymnasial uddannelse også en forholdsvis stor andel "øvrige udenfor arbejdsstyrken".

Samtidig fremgår det af tabellen, at den lave beskæftigelsesfrekvens blandt unge 30-34-årige helt uden uddannelse (udover grundskolen) skyldes, at en forholdsvis stor andel af denne gruppe modtager offentlig forsørgelse - f.eks. i form af førtidspension, kontanthjælp eller dagpenge.

Tabel 2. Arbejdsmarkedstilknytning blandt 30-34-årige ikke-studerende, fordelt efter uddannelse

	Grundskole	Almen-gymnasial	Erhvervs-gymnasial	Faglært	Videregående	Uoplyst	I alt
	Pct.						
Beskæftigelse	64,4	80,6	88,5	90,7	93,7	47,4	87,1
Ledig inkl. aktivering	8,0	3,2	2,0	2,3	1,5	9,0	2,9
Kontanthjælp	7,4	2,5	0,9	0,7	0,1	8,6	1,6
Førtidspension	10,6	3,3	1,4	0,7	0,1	17,6	2,3
Øvrige (udenfor arbejdsstyrken)	9,7	10,4	7,1	5,5	4,6	17,5	6,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

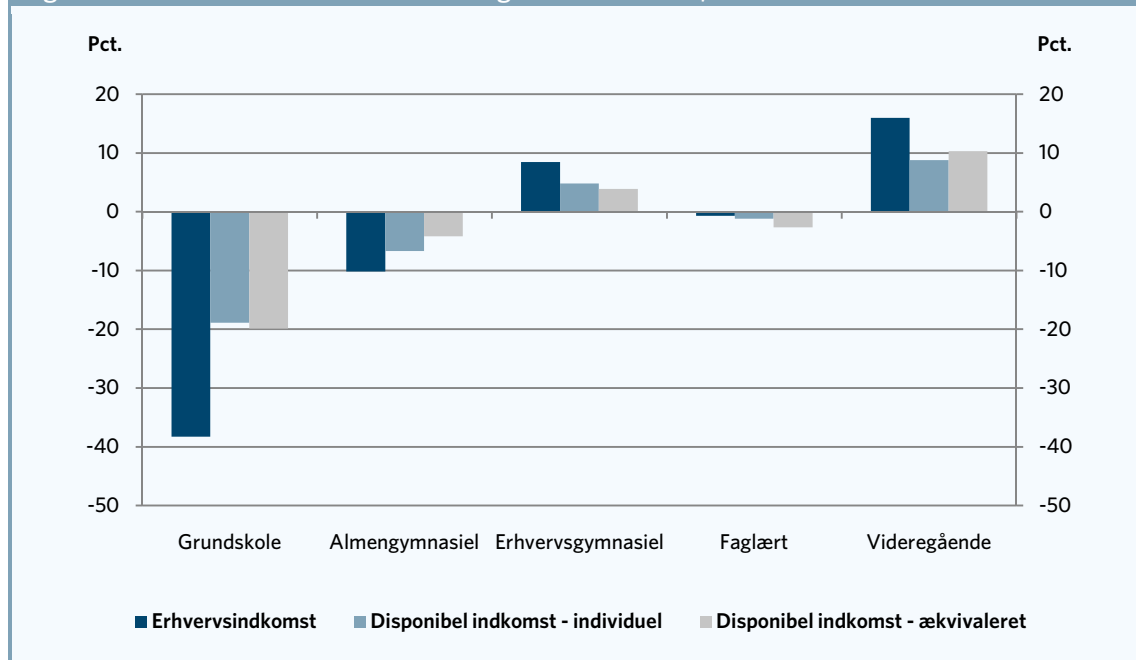
Anm: Kun danskfødte er medtaget (personer med dansk oprindelse og efterkommere).
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik registre.

Op imod 10 pct. lavere indkomst end gennemsnittet, hvis man ikke læser videre

De uddannelsesmæssige forskelle i arbejdsmarkedstilknytningen er medvirkende til, at der ligeledes er forholdsvis store indkomstmæssige forskelle mellem uddannelsesgrupperne. For eksempel viser figur 2, at erhvervsindkomsten (lønindkomst og indkomst fra egen virksomhed mv.) blandt unge uden uddannelse udover folkeskolen er næsten 40 pct. lavere end gennemsnittet blandt alle 30-34-årige, mens erhvervsindkomsten er 15 pct. højere end gennemsnittet blandt personer med en videregående uddannelse.

Figuren viser ligeledes, at 30-34-årige med en almen-gymnasial uddannelse har en erhvervsindkomst der er omkring 10 pct. lavere end gennemsnittet, mens erhvervsindkomsten for personer med en erhvervs-gymnasial uddannelse ligger 8 pct. over den gennemsnitlige erhvervsindkomst blandt alle 30-34-årige.

Figur 2. Relativ indkomst blandt 30-34-årige ikke-studerende, fordelt efter uddannelse

Anm: Kun danskfødte er medtaget (personer med dansk oprindelse og efterkommere). Gennemsnitsindkomsten for de enkelte uddannelsesgrupper er målt i forhold til gennemsnitsindkomsten for 30-34-årige ikke-studerende danskfødte.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik registre.

Også målt på den disponible indkomst - dvs. den samlede indkomst efter skat - er der forholdsvis store indkomstforskelle mellem uddannelsesgrupperne. Det gælder både når man ser på den personlige disponible indkomst og på den husstandsækvivalerede disponible indkomst.

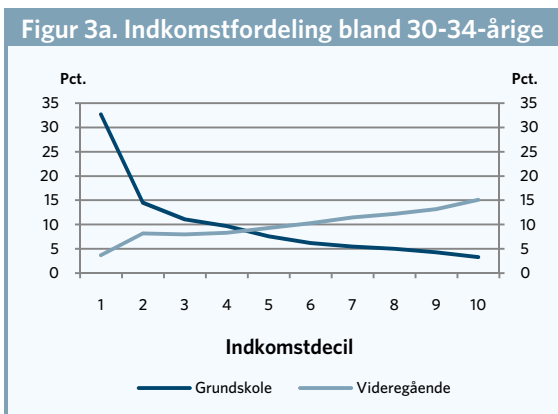
De uddannelsesmæssige forskelle i gennemsnitsindkomsten dækker imidlertid over en stor variation i indkomsterne indenfor de forskellige uddannelsesgrupper. For at illustrere denne variation er der i figur 3a og 3b vist indkomstfordelingen for de forskellige uddannelsesgrupper.

Indkomstgrupperne (decilerne) er dannet på baggrund af den personlige erhvervsindkomst for de 30-34-årige, der indgår i analysen. Som det fremgår af figur 3a, er personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelse koncentreret i de laveste indkomstgrupper, mens personer med en videregående uddannelse er koncentreret i de højeste indkomstgrupper.

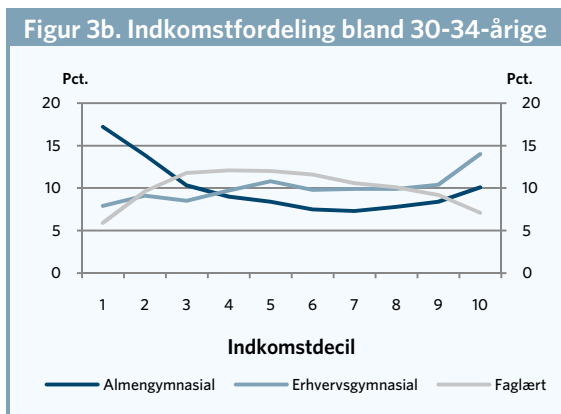
Personer med en almengymnasial uddannelse er den uddannelsesgruppe, der har den største variation i erhvervsindkomsterne. Denne uddannelsesgruppe er således overrepræsenteret i de laves indkomstgrupper (1. og 2. decil), men der er også en forholdsvis stor andel i den højeste indkomstgruppe (10. indkomstdecil).

Derimod er det forholdsvis få med en almengymnasial uddannelse, der har mellemindkomster (4.-7. indkomstdecil). Det viser, at der blandt unge med en almengymnasial uddannelse både er en stor gruppe der klarer sig relativt godt og en stor gruppe der klarer sig relativt dårligt - målt ud fra erhvervsindkomsten, jf. figur 3b

Til sammenligning er personer med en faglært uddannelse koncentreret i de mellemste indkomstgrupper, mens der er relativt få med en faglært uddannelse, som har enten meget høje eller meget lave erhvervsindkomster.

Anm.: Decilindelingen er baseret på erhvervsindkomsten blandt 30-34-årige der indgår i analysen (danskfødte og ikke-studerende)
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Anm.: Decilindelingen er baseret på erhvervsindkomsten blandt 30-34-årige der indgår i analysen (danskfødte og ikke-studerende)
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Som det fremgår af figur 3b fordeler personer med en erhvervs-gymnasial uddannelse sig nogenlunde ligeligt på tværs af indkomstgrupperne - dog med en overrepræsentation i den højeste indkomstgruppe.

Mange studenter begynder, men dropper fra på de videregående uddannelser

En forholdsvis stor andel af de studenter, der ikke kommer videre i uddannelsessystemet, har været indskrevet på en videregående uddannelse, men har afbrudt studieforløbet. Blandt de 30-34-årige med en almengymnasial uddannelse er det således næsten halvdelen (46 pct.) der har været indskrevet på en videregående uddannelse, mens den tilsvarende andel for 30-34-årige med en erhvervs-gymnasial uddannelse er 29 pct. Det fremgår af tabel 3.

Samtidig viser tabellen, at der er forholdsvis mange der har været indskrevet flere år på en videregående uddannelse uden at afslutte den. En af forklaringerne på, at der er forholdsvis mange med lange afbrudte studieforløb er formentlig, at studerende - navnlig tidligere - kan have været indskrevet på en videregående uddannelse i en længere periode uden at være reelt studieaktiv.

Tabel 3. Afbrudte studieår på videregående uddannelse blandt 30-34-årige studenter

	Mænd		Kvinder		I alt	
	Almengymnasial	Erhvervs-gymnasial	Almengymnasial	Erhvervs-gymnasial	Almengymnasial	Erhvervs-gymnasial
	Pct.		Pct.		Pct.	
Ingen afbrudte forløb	50,0	63,1	57,9	79,7	53,8	71,1
Med afbrudte forløb	50,0	36,9	42,1	20,3	46,2	28,9
Heraf:						
0-½ år	5,2	6,0	5,3	4,4	5,2	5,2
½-1 år	6,9	6,8	6,6	3,6	6,8	5,2
1-1½ år	5,2	4,6	4,8	2,9	5,0	3,8
1½-2 år	4,3	4,8	4,0	2,3	4,2	3,6
Over 2 år	28,4	14,7	21,5	7,2	25,1	11,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

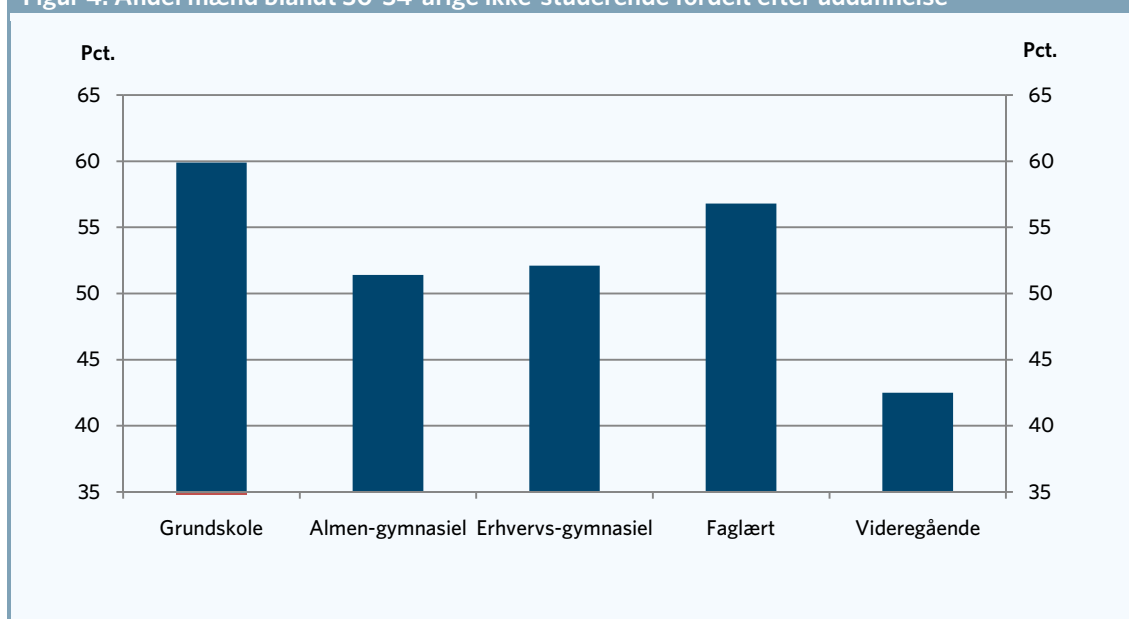
Anm: Kun danskfødte er medtaget (personer med dansk oprindelse og efterkommere). Opgørelsen er udarbejdet på baggrund af længden af afbrudte uddannelsesforløb i det integrerede elevregister fra Danmarks Statistik.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik registre.

Samtidig viser tabellen, at en lidt større andel af de mandlige studenter i alderen 30-34 år har været indskrevet på en videregående uddannelse uden at afslutte uddannelsen. Det gælder både for de almen-gymnasiale og erhvervs-gymnasiale uddannelser.

Flest mænd får ikke videre uddannelse

Der er en lille overvægt af mænd blandt de 30-34-årige, der har taget studentereksamen, men som ikke er kommet videre med studierne. Det fremgår af figur 4 som viser, at blandt de 30-34-årige med en almen-gymnasial uddannelse udgør mænd 51 pct., mens mænd udgør 52 pct. af de 30-34-årige med en erhvervs-gymnasial uddannelse. Til sammenligning udgør mænd 60 pct. af de 30-34-årige, som ikke har taget en uddannelse udover grundskolen, mens mænd udgør 42 pct. af gruppen med videregående uddannelser.

Figur 4. Andel mænd blandt 30-34-årige ikke-studerende fordelt efter uddannelse

Anm: Kun danskfødte er medtaget (personer med dansk oprindelse og efterkommere).

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik registre.

Forældrene til de 30-34-årige med alene en almen gymnasial studentereksamen (som højeste fuldførte uddannelse) har omtrent samme uddannelsesniveau som forældrene til de unge, der har taget en videregående uddannelse. Det fremgår af tabel 4.

For eksempel fremgår det, at omkring 50 pct. af forældrene til de 30-34-årige med henholdsvis en almen gymnasial uddannelse eller en videregående uddannelse, har taget en videregående uddannelse.

Derimod er det kun 30 pct. af forældrene til de 30-34-årige, der har en erhvervsgymnasial uddannelse, som har taget en videregående uddannelse, mens andelen for de 30-34-årige med grundskole som højeste fuldførte uddannelse er 18 pct.

Tabel 4. 30-34-årige (ikke-studerende) fordelt efter uddannelse og forældres uddannelsesniveau

	Grundskole	Almen- gymnasial	Erhvervs- gymnasial	Faglært	Videregående	I alt
	Pct.					
Akademikere	3	13	4	2	14	7
MVU/KVU	15	37	26	20	37	27
Faglært	46	38	54	57	39	47
Gymnasium	1	2	1	1	1	1
Grundskole	34	10	14	20	9	17
Uoplyst	1	1	1	1	1	1
I alt	100	100	100	100	100	100

Anm: Kun danskfødte er medtaget (personer med dansk oprindelse og efterkommere).

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik registre.